

VIRÁGNAK VIRÁGA, VILÁGNAK MESTERTANÁRA Zenei életünk fókuszában a 100 éve született Kurtág György életműve

Kurtág
100

2026-ban nemcsak a magyar, hanem a nemzetközi zenei élet is kiemelten foglalkozik a száz éve született Kurtág György életművével. Kulturális életünk korszakos jelentőségű vállalkozása a születésnap (február 19) köré szervezett Kurtág100 fesztivál (február 15. és 28. között), amelynek holdudvarát megannyi szatellit-rendezvény adja, országszerte.

A Bornemisza Péternél margináliaként olvasható „Virág az ember” Kurtág Györgynek köszönhetően vált közismertté: a Bornemisza Péter mondásaiban is előforduló aforisztikus tétellel gyakran találkozunk a Játékok sorozataiban, s a pregnáns dallamfordulat ismeretében szívesen azonosítjuk a virág-létet a szeretetreméltósággal csakúgy, mint az érzékenységgel.

Virág az ember... (1b)

Blumen die Menschen, nur Blumen... (1b) Flowers We Are, Frail Flowers... (1b)

(con Ped)

GY. Kurtág

Nos, virág az ember. Részletezve: az alkotó, az előadó és a befogadó egyaránt (jegyezzük meg rögtön, az előadó voltaképp a befogadó prototípusa; az ő értő érzékenységének köszönhetően jut el a hallgatósághoz a kompozíció). De virág az alkotás is, törékeny-érzékeny jelenség! Virág-létével való bánni-tudáshoz korszakos jelentőségű kamarazene-tanári minőségében Kurtág György segíti a nemzetközi előadóművész-gárda kiválóságait is. E virág-életmű számos darabja szerepelt a fesztivál műsorán, olyan történeti és kortárs szerzők műveinek szomszédságában, akik meghatározó jelentőségűek Kurtág számára.

Volt korrepetitor, a Zeneakadémia zongora, majd kamarazene tanára, tanításának színhelyei szinte feltérképezhetetlenek idehaza és külföldön egyaránt, s otthonának ajtaja napjainkban is nyitva áll az előadóművészek több generációjának megannyi képviselője előtt. Mondhatni, virágoskert, ahol ki-ki a tőle telhető legnagyobb érzékenységgel rezonál Kurtág kompozícióira. E hangzó virágok színpompás csokrait kínálták a fesztivál hangversenyei, többségük a BMC koncerttermében – és más műfajú rendezvények, amelyek különböző szempontokból közelítettek a Kurtág-univerzumhoz.

A sokáig interjúktól-riportoktól elzárkózó zeneszerző fokozatosan engedte közel saját világához a szakmai érdeklődőket. Az információ-morzsák mindmáig értékesek, ezekből is kialakítható egy út, amelyen eljutni a zeneszerző saját-világához. Muzsikusként számára vannak más utak is, amelyek hangokkal, kottákkal vannak kikövezve. A kottaolvasás speciális felkészültséget kíván, a többiek számára elérhető zenehallgatás pedig többnyire hangfelvételek által valósulhat meg. És vannak a pirosbetűs ünnepek, mint amilyen a február hónapnak mintegy a fele, koncertélményekkel.

A fesztivál első rendezvényein a házigazda, Fazekas Gergely arról tájékoztatta a közönséget, hogy még két hangversenyre vannak korlátozott számban jegyek. Vagyis, a gazdag kínálat széleskörű érdeklődéssel találkozott. S valóban, öröm volt látni a szinte teltházastermeket – legfeljebb a Müpában tűnt csak fel bántóan az Elnöki Páholy tátongó üressége... És a rendszeres hangversenylátogató külön örömforrásként vette tudomásul, hogy korántsem csupán a szűkebb szakma zarándokol rendszeresen az estekre – tehát, az érdeklődés szélesebb közönségre tehető mozgósított, ami akkor is örömdetes, ha némelyek esetleg korántsem pusztán a művészi élményekért látogatták a hangversenyeket, hanem „csak” részesei akartak lenni a reprezentatív (egszersmind korszakos jelentőségű) eseményeknek.

Ügy, mondhatni, közügy lett a zene, legalábbis korunk zenéjének az a szegmense, amely immár a zenetörténeti kánonba sorolható. Olyan műsorok is, amelyek némi „elszántságot” igényeltek a laikus hallgató részéről. Aki viszont eleve vállalta, hogy némi szellemi erőfeszítést is tesz, felvillanyozó élményekkel gazdagodhatott. Nem lehet panasz a szervezésre, Fazekas Gergely ideális „műsorközlő” volt, aki lényegi információkkal látta el rövid (!) ismertetéseiben a hallgatókat. Tette ezt két nyelven, magyarul és angolul – s e két nyelven olvashattuk kivetítőn a művek/tételek címét és a vokális darabok szövegét (igaz, a németül énekelteknél szívesen követtem volna a felhangzó szöveget).

Közösségi élményt jelentett e hangversenyeken való részvétel – a csend minőségét az a figyelem tette egyedivé, amely a (fokozatos) ráhangolódásból

adódott. Mondhatni, aktív zenehallgatás részesei/tanúi lehettünk. És talán nem is tudatosodott mindenkiben, hogy módosult az alapállása (viselkedésmódja) zenehallgatóként. Igen, Kurtág a műveivel is tanít. Felkelti az igényt az értő zenehallgatásra, ami azt eredményezi, hogy más korok zenéjéhez is ezzel a megváltozott hozzáállással fognak közeledni olyanok, akik korábban egyszerűen a szép hangzásért, mondhatni, gyönyörködésért hallgattak könnyen érthető muzsikákat.

Kurtág 100 a MüPa-ban: Ligeti Vera és Kurtág György
Fotó: Csibi Szilvia

A hangversenyeket megtisztelte jelenlétével Kurtág György, és például a Müpában társaságában köszönthettük Ligeti György özvegyét, Vera asszonyt is. Különleges, torokszorító érzés, amikor azzal szembesülünk, hogy részesei (statisztái) vagyunk az alkotó- és előadóművészet-történetnek. Megéljük a történelmi idő kontinuitását, „léptékét” (Fazekas Gergely többször is rámutatott arra, hogy ugyanaz az időintervallum különbözőképp értékelhető – 100 év az egyén életében már-már kegyelmi ajándék, míg a történelemben...). Az ünnepeltet köszöntő tapsok is sajátos jelentőséggel bírtak: az ünneplő közönség a Történet részeseinek érezhette magát – és talán soha többé nem tudja távolságtartással szemlélni a legelvontabb művészeti alkotásokat sem. Rendkívül hasznos, hogy Fazekas Gergely többször is hangsúlyozta a rövid tételek előtt: ezek nem pillanatképek, zsánerdarabok, hanem koncentrátumok – mikrokozmoszkénti leképezései a makrokozmosznak.

Fittler Katalin

FÜGGELÉK:

[Kurtág-töredékek - Nagy Dénes filmje \(6\) I Mozinet \(2:05\)](#)

A száz éves Kurtág György nemcsak a leghíresebb magyar kortárs zeneszerző, de nemzetközileg is egyedülálló jelenség. A Budapest Music Center padlásszobájában élő zseni kerekesszékhez kötött, ugyanakkor szellemileg teljesen friss. Kihasználva a zenei központ adta lehetőségeket napjai rendületlenül munkával telnek. A világ minden tájáról látogatják a legelismertebb zenészek, hogy egy olyan lelkiileg és szakmailag is megterhelő, rendkívül alázatos munkafolyamatnak vessék alá magukat, ahol akár több óra alatt egy-egy műnek mindössze néhány percét dolgozzák fel.

Nagy Dénes Ezüst Medve-díjas rendező és forgatócsapata úgy nyújt betekintést Kurtág életébe, hogy közben a rendezőt legkevésbé sem egy konvencionális életrajzi film lehetősége érdekelte. A kamerák nem kizárólag a zeneszerzőt mutatják meg alkotás közben, vagy a családja körében. A többévnnyi és országokon átívelő forgatás során a stáb Kurtág közvetlen környezete mellett többek között eljutott az izlandi zongorista, Víkingur Ólafsson és Halla Oddný Magnúsdóttir reykjavíki otthonába és Steven Isserlis brit csellóművész cornwalli szemináriumára is. Az első pillanattól fogva mozivászonra álmódott, egyszerre nagyszabású és rendkívül intim dokumentumfilmnek hála jobban megérthetjük a kortárs művészet fontosságát, és átérezhetjük a legnagyobb művészeket gyötrő folyamatos kételyt is.

2026. február 19-től a mozikban!

A film hivatalos felületei: Facebook: <https://www.facebook.com/profile.php?...>